

DELAVCI SO IZKORIŠČEVALCEM MOGA V POLITIKI.

POKAZUJE AKOLJA VOLNENEGA TRUSTA.

pred volitvami je trust povzegal mendo.

New York, N. Y. — Profesijonali političarji in trustovci igrajo dobro dogovorjeno igro, da napadajo delavce za Coolidge in druge kandidate stare garde v republikanski stranki.

American Woolen kompanija je pred kratkim znižala mezdo svojim delavcem. Opuštila je tudi plačilo dividende. Zdej je pa na nekaterih delavcah za Coolidge in druge kandidate stare garde v republikanski stranki.

Podporniki stare garde v republikanski stranki so zainteresirani pri tej kompaniji, ki je pri nekaterih ljudstvu poznana tudi imenom volneni trust. Posebej zainteresiran je W. M. Butler, predsednik kampanjskega komiteja republikanske stranke. Ta meza je bila prvič izigrana, da se ne bi delavci prepričali, da se ne sme odpraviti obrambna colina na volneno blago. Ako se ljudstvo na ta način prepriča, da so pripravnosti visoke obrambne coline, tedaj je odobrena politika stare garde v republikanski stranki, katere predstavnik je seveda Coolidge z Dawesom vred.

Da je stvar bolj prebavljiva za ljudstvo, je izjavil William M. Wood, predsednik kompanije, da je pomikanje volne na svetovnem trgu. Seveda ni Wood povečal, ako so volno porabili, da izkazuje suknino in z njim oblačejo širokemu ljudstvu v Evropi, ali je volneni trust pokupil volne in jo spravil v skladiščih, da ako ustvari umetno pomankanje volne na trgu. Lahko je tudi, da trust sploh ne mara kupovati volne, ker jo ima že preveč v zalogi, kajti dozdaj ni še prav nobenega znamenja, da volneni trust ponuja ameriškim in avstralskim farmarjem visoke cene za volno. Če seveda za Wooda tudi pomankanje stvari in na taka vprasanja Wood ne bo odgovarjal, ker so tajnost volnenega trusta. Glavno je, da se ljudstvo prepriča, da je obrambna colinska politika opravičljiva, ker opravičljivi so visoke obrambne colinske politike izreka zaupnico Coolidge in administraciji.

Tovarnarji, ki izdelujejo obleke, že zdaj napovedujejo, da se bodo obleke zopet podražile, ker bodo morali plačevati suknino po višji ceni.

En obtok izkoriščanja delovnega ljudstva se zopet pripravlja, še preden je minilo leto.

Tako je v kapitalističnem gospodarstvu in tako ostane, dokler ljudstvo ne spozna škodljivosti kapitalističnega gospodarskega sistema.

Pregled dnevnih dogodkov.

Amerika.

Stara garda je izigrala novo igro na žitni borzi za namenom, da preslepi farmarje.

"Lušno" je na bankirski konvenciji.

ŽALOSTNIH OBRAZOV NI VIDE TI NA NJI.

Pa tudi zdravniki so zaposleni s pisanjem receptov.

Chicago, Ill. (Fed. Press.) — Bankirska konvencija ploska kriku proti La Follettu kot revolucionarnemu demagogu, napadajo amandementa za varstvo otrok in meketanju proti rdečkarjem, in pri ploskanju je konvencija prav dobre volje.

Pač posledice likerjev. Zunanji bankirski krogov nadomestijo to besedo z besedo "jeruš".

Zdi se, da se "jeruš" ne da ločiti od velikega sestanka bankirjev v hotelu Congress. Nekateri govorniki so nastopali tako trdo, kakor da so varkali vase vonj dobrega blaga. Poslušajmo, kaj je rekel John E. Edgerton, predsednik Narodnega društva tovarnarjev na petdeseti letni konvenciji denarnih menjalcev:

"Takozvani amandement za varstvo otrok je nevaren, ker podaja rožo, iz katere se razvije tarantula (strupen pajek). Dalje pomeni omejitve produkcije, neekonomsko povišanje mezde in povečanje moči federalne vlade, ki bo zahtevala več javnih uradov in povzročila izgovor za povišanje vladnih stroškov."

Kdor je šel v notranje eksekutivne pisarne, temu so ponudili čašico "pravega blaga", preden je povedal, po kaj je prišel.

V prostorih, ki so bili določeni za publicistiko, je vsaki drugi ponudil steklenico z "močno vodo" ali je pa govoril o steklenici, katero je ravnokar pomagal izprazniti.

Zdravniki so bili zaposleni v ordinacijah s pisanjem receptov: "Ja, vidiš", je rekel precej dobro plačan tajnik svojemu manj plačanemu pomočniku, "ja, reci tri listke, pa naznani a-dre-so — toda ne hotel Congress, toda Congressna ulica... well, reci Wabash. Doktor že ve, kar pozovi ga... tri listke."

Arthur Reynolds, predsednik Kontinentalne in komercijalne banke, ni mislil na Charlie Dawesa, ko je pripovedoval konvenciji o "bančnih karlatanih" in njih bankrotih, pol resnici, zlu in ambicijah. On je obrnil svoj veliki bančni kazalec na La Folletta. Faktično je pa bil Dawes zelo v časih pri bankirjih, kljub svojih žalostnih bančnih spominov in škandala Lorimerjeve banke, v katerem je bilo izrečeno večkrat tudi Dawesovo ime kot bankirja.

Konvencija je bila odprta z molitvijo, katero so bankirji večkrat ponovili: "Odpusti nam naše dolge, kakor jih mi odpuščamo svojim dolžnikom." Po tej molitvi so prišli bankirji razpravljati z ognjem o svojih in drugih zadevah.

"Kadar se lastnina pridobi z odpovedjo vknjiženega posojila po konzervativnem upniku, se lahko zmerom proda kasneje s profitom," je povedal Frank J. Parsons, predsednik U. S. Mortgage in Trust kompanije bankirjem, ki so malo prej molili, da jim naj bog odpusti dolge, kakor jih oni odpuščajo svojim dolžnikom.

PRODAJAL JE ŽGANJE PO \$4 KVORT.

Ampak žganja ni dostavil.

Chicago, Ill. — Philip Mendelson je ponujal staro žganje zelo poceni naprodaj. Samo štiri dolarjev je zahteval za kvort in oglejaleci so morali plačati naprej. Žganja seveda ni dostavil. Zdej se nahaja na policijski postaji in protestira proti aretaciji, češ, da ni nameraval izvršiti nič slabega.

BORZNE POTEZE IZIGRANE V INTERESU GARDISTOV.

S TAKIMI POTEZAMI UPAJO SPRAVITI FARMARJE V ČOO-LIDGEV TABOR.

Ampak na razumne ljudi ne bodo učinkovale te poteze.

Chicago, Ill. — Zaplesali so borzijani okoli zlatega teleta in cena pšenice je šla kviško, ampak ne za zdaj, temveč za mesec maj. Šmokavzarji so pa ples borzijanov okoli zlatega teleta zabehli s krikom: "Farmarji, prosperite-ta je tukaj, zlati časi za vas se zopet vračajo!"

Dr. Adler je v avstrijskem parlamentu označil terminske kupčije na borzi za največjo prevaro, ki bi morala v interesu producentov biti že zdavnej odpravljena.

Preden bo mesec maj tukaj, bo pšenica lahko padla zopet na devetdeset centov ali pa še nižje. Farmarji, ki so malo bolje situirani in so pridržali sedaj pšenico od trga, ker jo upajo spomladati prodati po višji ceni, bodo pa razočarani, ker ne bodo za pšenico prejeli niti cene, ki je sedaj na trgu. Siromašni farmarji, ki so morali poravnati svoje dolgeve v jeseni ali pa plačati visoke obresti od njih, pa nimajo že zdavnej več pšenice v svojih kašah. Prodali so po ceni, ki so jim jo ponudili žitni-prekupi in spekulanti, ker so jo morali prodati, ako so hoteli obdržati še nadalje svoje kmetije.

Kdor čita skrupcena hvalisanja šmokavzov, da bo povišanje cene za pšenico učinkovalo na farmarje, da bodo glasovali za Coolidge, razume, ako ni uderjen na možgane, da je bila komedija za povišanje cene za pšenico vzporedna v interesu stare garde v republikanski stranki, bolje rečeno v interesu Wall Streeta.

In če bi bilo res, da pojde pšenica v ceni kviško, kaj pa ima Coolidge opraviti s povišanjem cene za pšenico? Ravno toliko, kakor urednik "Prosvete". Ako gre cena pšenice res kviško, tedaj postojte vzroki: umetni ali pa naravni, ki imajo svoj izvor v gospodarskem sistemu. Politični kandidati ene ali druge stranke ne pridejo v poštev, ako ni naganjanje cen umetno in vzporedno z edinim namenom, da se pomaga kandidatu, ki je nasprotnik interesov delovnega ljudstva.

Tako umetno naganjanje cen ni drugega kot izigravanje enega dela delovnega ljudstva proti interesom drugega dela ljudstva, to je interese farmarjev proti interesom delavstva.

Stara garda je izgubila popolnoma upanje, da pridobi delavce za Coolidge in tako skuša rešiti zase, kar upa, da se še da rešiti. In zaplesali so borzijani in pogнали ceno pšenice za mesec maj na \$1.51¼. In preden pojde ljudstvo na volišče, se prav lahko dogodi, da poženejo ceno za pšenico na tri dolarje. To je pravi lov na kaline.

SACCO IN VANZETTI IZGUBLILA PRVO BITKO.

Sodnik ni hotel anulirati smrtno obsodbe.

Dedham, Mass. — Dolgotrajna bitka, da dobita Sacco in Vanzetti novo obravnavo, ki sta bila obsodena na smrt na obtožbo, da sta umorila blagajnika neke tovarne v Braintreeju, je končala s porazom za zagovornišvo. Obsodba je bila izrečena pred več kot tremi leti. Sodnik Thayer je zavrgel pet predlogov za novo obravnavo. Odvetniki so stavili predloge za ovrženje smrtno obsodbe na podlagi novih dokazov in ker so nekatere priče preklicale svoje pričanje, ki so ga podale pri porotni obravnavi.

Sacco-Vanzettijeva sfera je postala svetovna in delavstvo kričim sveta je prepričano, da sta nedolžna in da nista izvršila zločina, radi katerega sta bila obsodena na smrt.

Stavka krojaških delavcev visi na niti.

MOGOČE BO PROGLAŠENA ŽE V NEKAJ DNEH.

Stavka sama bo služila za organiziranje neorganizirane mase.

New York, N. Y. — Stavka, o kateri govorijo odborniki organizacije za izdelovanje ženskih oblek International Ladies' Garment Workers' Union, da bo začetek intenzivnega organizatoričnega dela za organiziranje krojaških delavcev v delavnicah, v katerih izdelujejo obleke, prične mogoče že v nekaj dneh. Delavci, ki pripadajo v to vrsto krojaške industrije, so izučeni in izdelujejo zelo drage obleke in kostume, ki stanejo od \$150 do \$1000 in več. V to vrsto delavcev pripadajo tudi izdelovalci gledaliških kostumov.

Unija zahteva 40 ur dela v tednu, 44 tednov v letu garantirano delo in deset odstotkov povišanja mezde. Največje vprašanje v industriji je v velikem številu neorganiziranih delavcev, ki ga je treba rešiti. V delavnicah, v katerih dela pet do dvajset izučeni damskih krojašev, je dve sto deklet, ki izdelujejo kostume, in privatnih šivilj, ki niso organizirane. Lokalna unija mednarodne organizacije šteje 90 ima jurisdikcijo nad temi neorganiziranimi delavci, ampak ona poroča le o 129 delavnicah s tisoč delavci, mesto o 249 delavnicah s 10,000 delavci.

Samuel Lefkovits, podpredsednik organizacije, nadzoruje sekeljeto za mešano delo, v področje katere spadajo damski krojaši in šivilje. Po izjavi Lefkovitsa je okoli 43,000 neorganiziranih delavcev v 13 strokah te sekte, 8000 je pa organiziranih. Največ neorganiziranih delavcev je med o-nimi, ki izdelujejo ženske bluze, spodnje obleke in otroške obleke.

Člani Strokovne unije izobraževalne unije menijo, da bo stavka damskih krojašev ravno tako končala kot stavka izdelovalcev plaščev spomladi. Levičarji v uniji trdijo, da so odborniki mednarodne unije že napravili sporazum z gospodarji za povišanje mezde in da se odtrgata dva tedna, da ne bo imelo povišanje mezde učinka. Oni pričakujejo že odpor proti glavnim odbornikom, ko bo sporazum proglašen.

Glavni odborniki pa pravijo, ako ne bo stavka končala s popolnim uspehom, bodo to zakrivil levičarji v organizaciji s svojo nestrpnostjo, s katero delajo razdor v vrstah organizacije.

Francija je zadovoljna z vstopom Nemčije v ligo.

Nemčija ne bo pomagala ligi na noben način, ako se liga zaplete v oborožen konflikt s sovjetsko Rusijo.

Paris, 3. okt. — Na večerajšnji kabinetski seji, kateri je predsedoval predsednik Doumergue, je bilo sklenjeno, kakor se poroča, da Francija načelno sprejme pogoje Nemčije za vstop v ligo narodov. Vlada se je bavila s spomenico Nemčije, v kateri so navedeni pogoji, na podlagi katerih je Nemčija pripravljena stopiti v ligo.

Spomenica še ni bila objavljena, toda znano je toliko, da Nemčija zahteva zase stalni sedež v svetu lige narodov, enake pravice kot druge velesile, dalje, da liga ne sme od nje zahtevati, da ponovno prizna krivdo vojne in končno si Nemčija pridržuje pravico, da ostane nevtralna v kateremkoli konfliktu, katerega bi liga začela v svrhu, da uveljavi odloke obveznega svetovnega sodišča. Zadnji pogoj se predvsem tiče sovjetske Rusije. Nemčija želi v naprej povedati, da ona ne bo sodelovala v nobeni oboroženi akciji ali ekonomski blokadi, ki jo liga slučajno naperi proti sovjedom.

Francoska vlada je brez malega sprejela vse te pogoje, je pa proti temu, da bi Nemčija imela v ligi kakse posebne pravice ali izjeme. Zato je sprejela pogoje le v principu.

Deset držav podpisalo mirovni pakt.

Francija in devet malih držav, med katerimi je tudi Jugoslavija, je takoj podpisalo protokol obveznega sodišča in razoroženja, ki je bil sprejet pred zaključenjem zborovanja lige narodov v Zenevi. Japonski amandement je ostal v pak-u. Anglija je odgodila podpis. Kitajska proti, da izstopi iz lige.

Zeneva, Švica, 3. okt. — Peto zborovanje lige narodov je bilo večeraj zaključeno. Predsednik Motta je v svoji zaključni adresi slavil Wilsona, ustanovitelja lige.

Zadnji akt zborovalcev je bil, da so sprejeli protokol obveznega svetovnega sodišča, arbitraže, razoroženja in varstva z japonskim amandementom vred.

Neljubi incidenti, ki so kvarili dobro voljo zborovalcem, niso izostali niti zadnji dan. Kitajska delegacija je zapustila dvorano, ko je bila informirana, da Kitajska ne dobi sedeža v svetu lige narodov. Vodja kitajske delegacije je dejal sinoči, da pričakuje navodil iz Pekinga za izstop iz lige.

Deset držav je takoj podpisalo mirovni protokol. Francija je bila prva in nato so sledile Poljska, Čehoslovakija, Jugoslavija, Albanija, Bolgarija, Estonija, Latvija, Grčija in Portugalska.

Lord Parmoor, delegat Anglije, je izjavil, da še nima pooblaščenja od svoje vlade za podpis. Strije angleški dominiji — Avstralija, Kanada, Južna Afrika in Nova Zelandija — tudi niso podpisali. Južna Iraka, ki je danes tudi nekak dominij, je tudi rekla, da po-čaka. Za severno Irsko podpisuje Anglija.

Italija in Japonska sta odgodili podpis, češ, da morata njuni vladi prej odobriti stvar.

Svet lige narodov je bil informiran tik pred zaključkom zborovanja, da je Nemčija pripravljena podpisati protokol in da kmalu stopi v ligo narodov.

Protokol postane pravomočen za celo ligo narodov kakor hitro ga podpisajo in ratificirajo najmanj tri velesile, ki so v svetu lige in najmanj petnajst manjših članic lige.

London, 3. okt. — John R. Clynes, vladni voditelj v nižji zbornici, je večeraj pojasnil na razna vprašanja poslancev, da ženevski pakt ne veže Anglije, dokler ni ratificiran v parlamentu. Zbornica bo imela dovolj priljubljenosti za debato o protokolu. Kakor je slišati razna mnenja v angleških parlamentarnih krogih, ne bo protokol ratificiran, dokler ne vključe japonsko klavzulo, katera daje ligi narodov pravico, vmešavati se v notranje zadeve posameznih držav.

DAWES JE PONOVLJIVO STARO PESEM.

Zdi se, da se je naučil en govor, ki ga zdaj ponavlja.

Kansas City, Mo. — Charles G. Dawes je govoril na javnem shodu v Konvenciji dvorani. Prišlo je veliko ljudstva iz radovednosti, da vidijo človeka, ki je bil priplezan na navzgor zapleten v razne afeje. V svojem govoru se je malo dotaknil demokratov, nekar je padel po La Follettu. Pogrel je svojo staro kako kot gromovnik proti socializmu in precej poslušalcev je odšlo razočaranih, ker niso hoteli poslušati pogrevanja stare in že večkrat pogrete kaše, o kateri so čitali, da jo je ponujal poslušalcem že v drugih mestih.

POLITIKA VZROK ZAKONSKE LOČITVE.

St. Louis. — (Fed. Press.) — Ali more biti politična aktivnost žene vzrok za razpoko? August Bauer iz St. Louisa toli svojo ženo za ločitev in za vzrok nava-ja njeno kandidaturu za republikansko odbornico v wardi. Bauer pravi v obtožnici, da je žena postala mrzla napram njemu in se vedno potepa okoli, odkar je kandidatinja.

Kriza laboritske vlade na Angleškem.

MacDonaldova vlada morda pade v enem tednu in parlament bo razpuščen v treh tednih.

London, 3. okt. — Vladna kriza v Angliji se razvija po bliskovito. Danes poročajo, da je laboritska vlada sklenila zavreči predlog liberalcev za imenovanje izrednega odbora, ki naj preišče zadevo glede komunističnega urednika Campbella. Ramsay MacDonald je pripravljen podati ostavko in izsiliti generalne volitve takoj. V Londonu se že govori o padcu vlade v enem tednu in razpustu parlamenta v treh tednih.

London, 3. okt. — Politična kriza, ki je prišla čez noč, je vrgla danes vsa druga vprašanja v ozadje. Krizo so povzročili liberalci Asquithove frakcije, ki so izjavili, da ne bodo glasovali za ratifikacijo pogodbe z Rusijo in ki zahtevajo, da posebna parlamentarna komisija preišče delovanje generalnega pravdnika Hastingsa in dojene, kaj je vzrok, da je Hastings zavrgel obtožnico proti komunističnemu uredniku Campbellu, kateri je bil obtožen, hujškanja vojakov in pomorščakov k uporu.

Ena stvar pa je, ki morda omili krizo in obdrži laborite na krmilu. Liberalna frakcija, katero vodi Lloyd George, drži roke proč. To je značilno. Sicer to ne pomeni, da Lloyd George odobrava sklepe laboritske vlade; o ne, Ampak George je star lisjak. On dobro ve, da bodo liberalci odgovorni za nove volitve, če zdaj strmoljavijo MacDonald, ni pa gotov, kakšno je razpoloženje med ljudstvom za volitve. Kakor stvar zdaj stoji, so liberalci razdeljeni v dva tabora.

MacDonald je pripravljen na volilni boj, toda on ga ne bo začel. Začeti ga morajo njegovi nasprotniki.

Polzkusno glasovanje.

Rezultat polzkusnega glasovanja, katerega vodi Hearstovo časopisje, do 3. oktobra:

Coolidge 113,191

La Follette 109,396

Davis 53,921

SVILNI DELAVCI VZTRAJAJO PRI SVOJI ZAHTEVI.

Stavka se nadaljuje.

New London, Conn. — Stavka svilnih delavcev se nadaljuje v tovarni Edward Bluma. Stavkarji zahtevajo neizprosno tri cente povišanja mezde pri jardu. Kompanija seveda izjavlja, da tkaleci delajo skozi vse leto in da zaslužijo od \$12 do \$60 na teden. Ampak kompanija je pozabila povedati, da so tedni, ko delavci prejmejo najvišjo mezdo, zelo redki v celem letu.

Morilec ameriškega vicekonzula umrli.

Teheran, Perzija, 3. okt. — Trije Perzijci, eden med njimi častnik, so bili danes zjutraj ustreljeni radi umora ameriškega vicekonzula Roberta Imbrija v zadnjem juliju. Imbrie je bil napaden od verske drhali, ko je hotel v družbi drugega Američana, Melina Seymourja, fotografirati "sveti vodnjak" v Teheranu. Drhal je oba tako pretepla, da je Imbrie kmalu umrl. Perzijska vlada je morala plačati Imbrijevi vdovi \$60,000 odškodnine.

PROSVETA
GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.
Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 na tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 na tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.
Naslov na vas, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
2057-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.
"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National Benefit Society.
Owned by the Slovene National Benefit Society.
Advertising rates on request.
Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.
"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v oklepaju n. pr. (Aug. 30-24) poleg valnega imena na naslova pomeni da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite je pravilno, da se vam ne ustavi list.

KORUZA JE KRIVA, ČE COOLIDGE NE BO IZVOLJEN.

Profesionalni političarji so zopet izigrali potezo v interesu denarne mošnje v Wall Streetu.

V začetku volilne kampanje so se bahali, da bo Coolidge pridobil srednji zapad in skrajni zapad, kar v prvem naskoku. Pripovedovali so, da je treba Dawesu, podpredsedniškemu kandidatu republikanske stranke, samo stopiti v zapadne države in farmarji bodo kar trumoma pričeli zapuščati La Folletta in Wheelerja. In zgodilo se je, da je Dawes nastopil javno celo v Nebraski in pripovedoval farmarjem, da je ustava Združenih držav v veliki nevarnosti, ker proti nji vodi "demagog" La Follette rdeče trume, ki uvedejo diktaturo v Združenih državah po vzorcu ruskih boljševikov v Moskvi. Farmarji so prišli na shod in poslušali Dawesa, ki je na željo mednarodnih bankirjev izdelal načrt, po katerem pridejo najprvo v železno sužnost mednarodnih kapitalistov nemški delavci, za njimi pa stopnjema drugi evropejski delavci in nazadnje seveda tudi ameriški. Ali čim dalj so farmarji poslušali Dawesa, toliko bolj so skimali in prihajali do zaključka, da ni v nevarnosti ustava Združenih držav, če zmagata v volilni bitki La Follette in Wheeler, ampak v nevarnost prihajajo le interesi velike denarne mošnje, ki so v nasprotju z interesi delovnega ljudstva.

To spoznanje je rodilo, da se je število uskokov iz stare garde v republikanski stranki pričelo tako množiti, da se je celo v možganih Wall Streetu udinjanj profesionalnih političarjev porodil dvom, da bodo izvoljeni Coolidgevi volilni možje dne 4. novembra t. l.

Profesionalni političarji so pa praktični ljudje. Ako jih njih lastne izjave spravijo v zadrego, si pomagajo z novo zvijačo iz nje.

Odrpno niso hoteli pokazati svojega dvoma, da zmagajo Coolidgevi volilni možje. Prikriti je bilo treba industrijskim delavcem, da se farmarji zavedajo, da je velika denarna mošnja pod privatno kontrolo bankirjev največja nasprotnica delovnega ljudstva in zaradi tega ne morejo iskati farmarji druge zaveznikov proti tej neprijateljski ljudskih interesov kot pri industrijskih delavcih.

In profesionalni političarji so "pogrunjali" potezo, s katero upajo doseči dva namena: sebe v slučaju poraza v zapadnih državah izveči iz blamaže in pri industrijskih delavcih ustvariti napačno sodbo o političnem prepričanju farmarjev.

In kakšna je ta poteza?

Profesionalni političarji pravijo, ako bi trajalo gorko vreme saj še en mesec, da kuruza dozori v Iowi in sosednih državah, tedaj bi bili izvoljeni Coolidgevi volilni možje. Ampak padla je slana, z gorkim vremenom do četrtega novembra ne bo nič in nevarnost je tukaj, da ne bodo izvoljeni Coolidgevi volilni možje.

Farmarji na zapadu so se smejali, ko so čitali to modrost farmarjev s škrici, ki se na obdelovanje sveta toliko razumejo, da ne znajo na polju mogoče še ločiti kuruze od pšenice. Pri Morganu in konzortih pa taka modrost nekaj šteje. Razodeva jim, da so njim udinjani profesionalni političarji storili svojo dolžnost pri izigravanju političnih kart, ampak ta prešmentana slana je pokvarila vso igro, ki so jo tako mojstersko igrali profesionalni političarji v interesu Wall Streeta.

Kolikor bolj se bo bližal četrty november v tem letu in če se bo v enaki meri množil dvom v možganih profesionalnih političarjev, da zmagajo v zapadnih državah Coolidgevi volilni možje, toliko več enakih potez bodo izigrali profesionalni političarji, da izvrše ob pravem času strateški umik na volilnem bojišču, na katerem jih čaka verjeten poraz kot zmaga.

Zavedani delavci in farmarji se pa lahko smejejo temu švigašvarstvu profesionalnih političarjev med upom na zanesljivo zmago in znamenji, ki naznanjajo poraz, ker jim to švigašvarstvo oznanjuje jasno kot beli dan, da napoči dan, ko bo moč velike denarne mošnje strta, ako ne letos, pa v eni volilnih bitk prihodnjih let in sicer v trenutku, ko delovno ljudstvo spozna v ogromni večini, da sta v današnji človeški družbi samo dva razreda, ki si stojita nasproti: razred izkoriščanih, to je delovno ljudstvo, in razred izkoriščevalcev, to je sloj parasitov na telesu človeške družbe.

SLIKE IZ NASELBIN.

Greensburg, Pa. — Dasi se nahajam v ječi, mislim, da mi bo dovoljen košček prostora v Prosveti, ki jo prejemam redno vsaki dan, samo premajhna je. Da bi le izhajala iz osemih strahov. Ko dobiyam list, se počutim, kot bi bil na svobodi.

Joe Divjak je pisal v Glas Svobode pred petimi meseci zoper mene in Franka Zaubi. Kako more človek pisati podrobnosti o dogodku, če ga ni bilo zraven, ko je prišla zmešnjava 17. marca. In kako se tudi človek upa pisati lažnjivi dopis? Pisal je menda zato, ker je vedel, da sem član S. N. P. J., da me postavi v slabo luč. On namreč ve, da člani S. N. P. J. ne pozabijo svojih bratov v potrebi. Prepričan je, če bi kdo poročal resnico o stvari, da bi mi člani pomagali v tej neprilici, kar so tudi storili.

Jaz nisem kriv, da se je zgodilo. Popolnoma nisem nedolžen, a večinoma. Nihče ne more govoriti tega, da sem jaz ustrelil, ker oba sva držala samokres, ki so mi ga hoteli vzeti in mene pohabiti ali ubiti. Bil sem napaden od štirih možkih, ki so skočili name. Ampak moje življenje in zdravje je prav toliko vredno kot katerega drugega človeka, zato sem bil primoran braniti sebe. Vsak brani sebe in tudi vsakega dolžnost je to, kar tudi vsak pameten človek stori, ako je v nevarnosti, da se brani. Tako sem storil jaz, ki sem vzel, naj stoji od mene proč, ker nikomur nočem žalega. Vedeli so, da ne morem nikamor, ker sem tujec, zato se je tako zgodilo. Zakaj je šla jeza name, ne vem, vzrok pa je pijaka, nazadnjačstvo in ošabnost Louisa Matuka, katerega so še drugi šuntali na mene. Name so skočili rojaki Čarli Boštjančič, Frank Skofca, Josip Mavsar in Louis Matuk. Ker Joe Divjak ne ve, kdo je mene napadel, torej ve sedaj zanje. Prišlo so služale za vrati, ampak na sodnji ne prinesle tega naprej, kar so slišale. Ali človek, ki piše tako nesrešnico in se tega celo zaveda, spada sam v ječo.

Prijet je bil tudi po nedolžnem Frank Zaubi, ker so šli na njega dali, da me je on pripravlil do tega. Odveden je bil v ječo. Dopisnik pravi, zakaj ne povem na sodnji. Nisem eden tistih, da bi tlačil v ječo nedolžnega človeka. Navzoči na sodnji so lahko vedeli, da je bilo poročilo grdo obrekovanje čez poštenega človeka. Če je prišlo do tega, so krivi vsi drugi več kakor jaz.

Prišli so na dan z lažmi, da se izdajam za zastopnika Prosvete. Ko niso imeli drugega, so me hoteli s tem očrniti. Kdor mi dokaže, da sem jaz rekel, da sem zastopnik Prosvete, mu plačam \$5 in jih na zahtevo pošljem na upravnishvo Prosvete, da jih bo gotovo dobil, če pridejo dokazi na dan. Če pa je Frank Zaubi dejal, da se naročijo na Prosveto, ni to nič hudega, saj je vsakega zavednega človeka dolžnost, da agira za napredno stvar. Če bi dotični mladenci bili naročniki na Prosveto, bi gotovo do tega ne bilo prišlo. Mesto da bi tujemu človeku šli na roke, ga napadejo. A če nečejo iti na roke, bi ga vsaj pustili v miru, ko jim ni storil nič žalega. Na sodnji še ni bilo podrobno poročano, koliko sem "zaslužil". Povedali mi še niso in ne vem, kdaj bodo. Kar bom dobil, bom po nedolžnem. Če bi bile priče povedale resnico, bi bil šel prost izpred sodišča. Frank Skofca je rekel pred neko ženo, da so me res štirje napadli, a žena ga je zavrnila, zakaj tega ne pove na sodnji. Bil je odgovor, da mora tako govoriti, ker drugi hočejo tako.

Pozdrav vsem poštenim ljudem! — Joe Sum.

Barton, Ohio. — Vendar sem enkrat v svojem življenju postal tako srečen, da bivam v hiši, ki je prav blizu cerkve. Posebno zjutraj sem dobre volje, ko se lepo leži in spi, pa že nas kliče zvon iz stolpa božjega. Bati se ni treba, da bi gospodinja zaležala in ne skubala zajterka ob pravem času. Zvon nas zbudi iz sladkega spanja ob pravem času, da imamo dosti — da, še preveč časa — da se odpravimo na delo. Ko vstanem, se vmičem in pogledam skozi okno. Je vidim, da se sprehajajo u-smiljenke pred božjim hramom in farovčem.

V nedeljo zvon tako zvoni in vabi vernike k službi božji, da se ubogemu zganemu trpinu, ki je robotal ves teden kot črna živina, kar mlo stori pri arcu. In takrat se nabere vse črno ljudi pred božjim hramom. Kmalu se prikaže tudi pomočnik dušnega pastirja

podpre vrata, da se množica vsuje vanj. In nič čudnega ni, ako gospodje "boji" tako slabo spoštujejo delavce pri delu v jami. Gospodom "bosom" je dobro znano, da božji namestniki uče vernike, dajta Bogu, kar je božjega, delajte pa tako, kakor vam zapovedo gospodje "boji" in predelavci, na plačo se pa ne ozirajte, saj vam bo Bog vse plačal po smrti.

Seveda če bi bil jaz "bos", bi dal takim, ki varjamejo vse, kar božji namestniki načekajo, najslabši prostor v jami in če bi ne bilo vode v jami, bi jo napeljal vanjo, samo iz ljubezni do njih, da bi jim po njih smrti pomagal v nebesa.

Tukaj je največ Madžarov in Poljakov, ki imajo še zvezane oči in hodijo poslušat zagovornika kapitalizma.

Ko sem šel nekega dne vprašat "bosa", ako ima kaj dela zame, mi je odgovoril, da moram še nekaj dni počakati. Prišel je pa okoli 50 let star Poljak. Ponudil mu je naprej smodko in nato je dejal: "Halo mister," nakar mu je potožil, po kaj je prišel. Glej jaz zlomka, delo je dobil. Ampak jaz rečem, da se je premalo naučil v svojem življenju.

Lahko bodo nas še metali iz premogovnikov in tovarov, dokler bodo delavci tako ponižni in pohlevni napram "bosom" in se ne bodo zavedali, da so ljudje, ki imajo enake pravice do življenja kot "boji". Zategadelj jaz trdim, da še premalo izkoriščajo te vrste ljudi. Ampak žal, da mora tudi zaveden delavec trpeti poleg nezavednega.

Kako daleč sega predrznost "bosov", govori dejstvo, ako rudar vpraša, da če bo plačal mrtvo delo, da "bos" hladnokrevno odgovori, da zdaj ni več vojna, da družba ne more tako plačevati, kot v vojnem času. Tako se je izrazil "bos" pred menoj in mojim prijateljem, s katerim sva delala skupaj. In ko sva nekoliko ugovarjala, je pa rekel, da sva "boljševika".

Tako je! Delavec, ki noče zastojni delati in zahteva plačo za svoje delo, je v očeh "bosa" seveda "boljševik".

igrali na harmoniko. Ustavila sva se tam in bili smo tam veseli do ene ponoči. Pili smo kalifornijsko pijačo, ki je vplivala tudi na naju. Naenkrat je vprašal Louis Matuk mene: "Odkod je pa ta tujec prišel?" Odgovoril sem mu, da iz Springfielda, Ill. Ravno takrat je Sum plesal z domačim dekletom. Ko je nehal plesati, je šel v kuhinjo. Tam so bile same ženske. Nato je šel za njim še Louis Matuk in se pričel pogovarjati z Josipom Šumom. Slišal sem spor in pristopil, ko je Louis Matuk kričal, da je Josip Sum skeb. Prigovarjal sem mu, naj nikar ne zabavlja, naj gre rajši z mano in bova enega spila, da bodimo veseli. Ubogal me je in šel z mano v srednjo sobo. Zaigral sem eno na harmoniko, nakar je prišel še Josip Sum v sobo. Sedel je na stol in pil iz kozarec. Louis Matuk pa je pristopil k njemu in rekel: "Ti, tujec, se greš z mano metati? Jaz za dvajset dolarjev stavim s tabo, da te trikrat eno za drugim vržem ob tla." — Sum mu je ugovarjal: "Imej, imej pamet! Jaz se nisem prišel sem metat. Bodi-mo veseli!"

Zopet sem stopil k Louisu Matuku in mu rekel, naj bo vendar pameten. Prijel me je za roko in mi velel: "Frank, stopiva tu na porči!"

Stopila sva. Miril sem ga, naj na dela prepira, zakaj bi ne bil dobre volje, nakar me je prijel in vrzel. Rekel sem mu: "Louis, prosim te, pusti mene, nečem se s tabo metati." Res me je pustil in šla sva nazaj v hišo. Zopet je rekel Matuk: "No, tujec, ali si že dal na mizo dvajset dolarjev?" Zdal bom pa tebe premetal." Sum je ugovarjal, da se noče z njim metati in meni je rekel: "Frank, greš, greva domov!" Pritrdil sem in šla sva.

Ko sva prišla s porča, sva videla, kako se nekdo pobira s tal in ne more vstati. Bil je hišni gospodar, katerega sva pobrala s težkim trdom in spravila v hišo. Posadila sva ga na stol k mizi. Vlel je nato, da morava še vsak enega spiti in sva ga res še pila vsak kozarec. Iz kuhinje je v tem stopil Louis Matuk, zagrabil mene, rekoč: "Kaj pa hočeta našemu gospodarju?" Porinil sem ga od sebe in rekel: "Saj vendar vidiš, da ni!" Udaril je Josipa Šuma, kateri mu pravi: "Zakaj si mene udaril?" Louis Matuk pa je odgovoril: "Kaj pa je zato, če sem tebe udaril, prokleti tujec! Čakaj, sedaj ti pokažem. Prijel se je za zadnji žep, a v tistem hipu so tudi drugi priskočili proti Josipu Šumu, on je odskočil in potegnil revolver. Bili so pri njem vsi. Josip Sum je velel: "Louis, stay back!" Ampak Matuk je prijel za Šumov revolver in prerivali so se semintja. Samokres je počil in Matuk je bil smrtno zadet.

Josip Sum pravi, da on ni sprožil in tudi ni mislil streljati, ker tudi ni držal za petelina. Revolver mu je moral sprožiti Louis Matuk sam. Tudi jaz sem tako videl, kot mislim da druge priče niso drugače.

Kmalu nato je prišla priča k meni v hišo. Bil je Frank Skofca. Rekel je: Josip Sum pravi, da so štirje vanj skočili in da so res. Moja žena mu pravi, zakaj pa tega ne povejo na sodišču. Pravi: "Potem lahko še nas primejo."

Josip Sum ni bil nikak slab človek. Razvidi se iz tega, ko je bil v treh delavskih organizacijah; te so S. N. P. J., U. M. W. in socialistični klub, vse v Springfieldu, Ill.

Čudno se mi vidi, zakaj so pri Slaku tisto jutro, ko so priče popisovali, zatajili eno. To je Frank Korbar. Dal sem ga jaz notri, a zaslišan ni bil. Ne vem kako on ve: Osem jih je bilo, pa ni nihče drugi slišal kot mr. Slak, da je Sum rekel: "Ena, dve, tri; Louis stay back!" in takrat ustrelil Louisa Matuka. Stal sem blizu, pa nisem tega slišal, kakor tudi druge priče ne.

V "Glasu Svobode" ni bilo poročano resnično. Dotični, ki so poročali, naj bi se bili prej na sodnji prepričali, kaj je resnica, ne pa oglašati neresnice.

Josip Sum je spoznan krivim umora druge vrste. Koliko bo dobil, mi še ni znano. Poročam drugičkrat. — Frank Zaubi.

PISEMA NA POŠTI

v Chicago imajo Andrew Belak, št. 906, Josef Bojda, št. 911, Jos. Greenevich, št. 927, Andrej Lukac št. 951, Panich Nick, št. 962, Joseph Radelič, št. 971, Dori Vidovich, št. 1009 in Nikola Ursia, št. 1015. Pisma dobita na glavni pošti v veži z Adams ceste. Poleg tekoče številke povejte kraj, odkoder pismo pričakujete.

Naša Ljubljana

Znani veliki bostonski "Christian Science Monitor" še pod naslovom "Obiskovljubljanskega sejma se čudijo predku mesta" slediše:

"Četrty ljubljanski sejem zaključen. Razstavljajoče ljubljanske zvonove, piroteksne prege, bosanska veziva in slovenske, je napredno glavno mesto Slovenije odprlo svoja gostoljubna vrata kupecem vsega sveta, hi so poslali tekstilno blago in klene izdelke; Francozi avtorje bile in parfimerije; Manchen platno, švedska stroje za prelovanje mleka.

"Po izjavi ljubljanskega župana je Ljubljana leta 1918 imela 35,000 prebivalcev, a sedaj šteje 53,000, kar pomeni skoraj dvojnó število enega izpred vne. Industrija in bankarstvo napredovalo za velike korake. avoboditev od avstrijske upraviteljstva in drugi fakto so povzročili, da je Ljubljana bila izgled kakšnega najbolj razvitega mesta v Middle-Westu Zedinjenih držav. Novo tlakovalnice, nova poslopja, velika orra, državno gledališče, parki, skopi — vse to niso oboležje zadnjih let. Po ulicah ni berač in cestnih "pedlerjev"; raztrganih ljudi ni videti. Ulice so vsem čiste in celo na razkrižjih kjer so zgradbe stare po 200-300 let, je čistoča brezprimorna.

"Po oknih velikih trgovin vidi večinoma importirano blago iz Nemčije, Francije in Amerike. Toda po ulicah in trgih so v predmeti domači proizvodi. Oglejmo glavnega ljubljanskega most, ki drži čez reko, je pokrita s nimimi bosanskimi tkaninami. V trgih prodajajo starejše žene v ziva, moški pletenine, dekleta sadije.

"Ljubljana je ponosna na svoje pesnike Jenka Stritarja, Vojnika in mnoge druge, ter na Priserja, čigar spomenik je bil postavljen s prostovoljnimi prispeki. Prav tako ljubi Ljubljana pesem. Njeni pevski zbori so znani po centralni Evropi in po Balkanu. Ljubljana, prvo veliko mesto na katero se naleti po prehodu talijanske meje, stoteletja središče trgovine, glavno mesto muzikalne Slovenije, je postajališče za vsa potnike, in njena vrata niso nikdar zaprta."

POZIV.

- Chicago, Ill. — Generalni konzulat kraljevine Srbob, Hrvato in Slovencev pozivlja rojake, ali bi kdo vedel kaj sporočiti o naslednjih osebah:
1. Blaž Markovič iz Sarajeva se je javil pred dvema leti iz New Yorka in San Franciscia.
  2. Filip Fišer iz Temerina, Bačka. Javil se je zadnjih let iz Chicaga.
  3. Jos. Sirovec iz Radoboja na Hrvaškem. Javil se je iz Jolietu, Ill., leta 1909.
  4. Rista M. Šibakovič iz Velgešta, Južna Srbija. Prišel je v Ameriko pred 14 leti.
  5. Mato Zambelič iz Gospiča 1916. leta je bil v Hibbingu, Minn.
  6. Vinko Starčević iz Gornjega Pazarišta na Hrvaškem. Pred dvema leti se je bavil v Clevelandu, O.
  7. Frank J. Vilhart iz Ljutome, ra, Slovenija. Leta 1922 je bil v Chicagu.
  8. Matija Stejskal s Hrvaškega. Krivaje. Mudil se je leta 1914 v Chicagu.
  9. Tiosav Jeremič iz Strmova, Srbija. V Ameriki je od leta 1909.
  10. Jagoš J. Ščepanovič iz Kolašina, Črna Gora. Leta 1910 se je mudil v Calumetu, Mich.
  11. Spasoje Markovič iz Učja, Srbija. Prišel je v Ameriko leta 1908.
  12. Krsto Crnogorac, iz Bulače, Hercegovina. Živel je dolgo v Minnesoti.
  13. Josip Šeketa iz Dola v Bački. Bavil se je pred dvema leti v Kohlerju, Wis.
  14. Zaharija Spremo iz Backa, Hercegovina. Mudil se je leta 1920 v Racinu, Wis.
  15. Jovan Cvetkovič iz Toplog Dola, Srbija. 1920. leta se je javil iz New Dingsa v Wisconsinu.
  16. Janko Padežanin iz Kolotriča na Hrvaškem. Pred letom dni se je mudil v Chicagu.
  17. Dane Štrbac iz Vojkoveca na Hrvaškem. Pred 10 leti je stanoval v Chicagu.
  18. Stepan Skrinarič iz Opatovine na Hrvaškem. Prišel je v Ameriko pred 10 leti.
- Kdor bi kaj vedel o iskanih, je naprošen, da javi na generalni konzulat pod sledečim naslovom: Consulate General of the Kingdom of the Serbs, Croats and Slovenes, 936 No. Michigan Ave., Chicago, Ill.

Wojna o Coolidgevih vrlinah uničena.

COOLIDGE JE VEDNO GLASOVAL PROTI DELAVSKIM INTERESOM.

Če bostonske policije je izraženo v svoje poveljavanje.

Washington, D. C. (Federated Press). — Lynn Haines je v poveljstvu svojega "Zarkometa" (Searchlight on Congress) uničil pravilico o Coolidgevih vrlinah. Razgalil je njegovo do današnjega dneva. Haines pokazuje kot zadržano, ne da v masini lojalno bitje po Murray Crana, ki se je smole drugih in radi pripravljanja važnih faktov povzdignil v Belo hišo.

Leta 1907 je Coolidge glasoval proti zakonu za varstvo uniške znamke. V tistem letu je glasoval, da se imenuje izdati komitej za uvaževanje konstitucijskega z ozirom razmere med delodajalcem in delcem, kateremu je bilo delo nasprotno. Delavstvo je v 1907 zahtevalo, da država v pokojnino za stare in oneč delavce. Coolidge je glasoval proti pokojnini za delavce. V 1913 je bilo delavstvo naklonjeno predlogi, ki je imela uravnoteženo delovni čas cestnoželjeznih delavcev. Coolidge je zopet glasoval proti predlogi. Pa ne samo to. Kasneje je zopet glasoval, da predloga vzlicje gubernerski vetu postane zakon. Torej dvakrat zaporedoma glasoval proti delavskim interesom. V tem letu je delavstvo podpiralo predlog, ki se je nanašala na štetje delavskih strank. Coolidge je glasoval proti tej predlogi. Delavstvo je podpiralo "javno imenje" o zakonu za referendum. Coolidge je bil proti. Delavstvo je predlagalo odstavek, ki bi bil moč legislativnemu odboru, da bi posveti v vse koticke stavov. Coolidge je seveda glasoval proti temu odstavku. Enkrat je glasoval proti predlogu, ki so dajale ljudstvu pravico, da v važnih zadevah lahko za vse referendum. Kadar so železniki interesi potrebovali kakršnega ukrepa, kot na pr. pri legalizaciji aktov pri združenju newyorške železnice, je Coolidge glasoval v interesu železnikov.

Tako je jadril Coolidge v obeh smislih legislature, kot podgovornik in kasneje kot guverner do septembra leta 1919, ko mu je davka policajev, katero je izsilil policijski komisar Curtis, dala pravo pot do narodnega oglašanja. Vse ta, čas je bil Coolidge v barbarski sluga specialnih prireditelj, ki je lezel počasi naprej v vse rizeke.

"Ako bi ne bila nikdar v Bostonu stavka policajev," pravi Haines, "bi ne bilo Calvin Coolidgeve narodne politike. Njegova politika izhaja iz prikazevanja tragedije epizode v napadni luči. Iz te propagande, ki se je rodila Coolidgeve politike."

Kato Haines nadaljuje: "Calvin Coolidge, guverner države Massachusetts, je imel policijskega komisarja direktno pod svojo kontrollo. Ko so grozile sitnosti, se je ukazal. Ko bi bilo lahko najmanj zanimanje od njegove strani preprečilo stavko, je odlašal sodelovanje; ko bi njegovo sodelovanje lahko vodilo do uspeha, ni podvil najmanjšega koraka, da prede, poravnava; ko so nastali nemiri, ni ganil, da varuje mesto in najti ga niso mogli, ko je prišlo do krize v sporu. Po tem ko se je razvila nesreča, kato bi se dala lahko odvrniti, ni se mu bilo afera tako predložiteljna, da je bila policija izvedena in se je javno mnenje prišlo obračati proti nji, ko je kupen napravil red, se je on umakal oblasti, izvil je kontrolo, postal je diktator in je izdal svoje poveljavanje."

Haines slika policijskega komisarja Curtis kot udano, orožje standard (il) družba in Herbert Hooverja, advokata U. S. Steel korporacije, ki je bil najbrž Curcija v Coolidgev svetovalec, da bi se navdaje pritožba zaradi nepravilne plačevanja javnih delavcev izpremenila v destrukcijsko za uničenje unij in delavcev. Haines podaja dokazila v podobi oficijelnih zapisov in pismov, ki pokazujejo Curcija, kako je poravnava spora in je glasoval da se odpusti devetnajst milijonov, ki so bili zagovorniki

svojih tovarišev, in kako je našel preprečilo, da nadomestna policija izvršuje policijske službe, ko je regularna policija prenehala opravljati službo.

Haines pokazuje, da so izgreli nastali na zelo dvomljiv način, ki so izbruhnili petnajst minut kasneje, ko so policaji pokazali svojo solidarnost s svojimi odpuščenimi tovariši, da so prenehali opravljati službo. Stvar izgleda tako, da so bili izgrezniki že pripravljeni, preden so policaji izjavili, da ne opravljajo službe.

Haines dalje slika, da Coolidge ni hotel poseči v stvar, ko je župan Peters, ki je skoraj poravnal nespornost, preden se je razvil v stavko, napravil red in mir takoj, ko so izbruhnili nemiri. Coolidge je interveniral, da vstavi povratek v mir. Njegovo prvo delo je bilo, da je županu vzel vsa oblast, da lahko pozove 10.000 državne milice in odpošlje Samuel Gompers izjavljajo telegram in da lahko podneji ogenj razrednega sovražstva, sebi pa pomaga v politični karieri in tako dokazuje, da je sposoben za predsedniškega kandidata.

Coolidge so pričeli oglašati, njegova politična kariera je bila odprta in Wall Street je pričel gledati nanj milostno.

PROHIBICIONISTI AGENT JE SLABO NALETEN V SVETEM MESTU.

Retirali so ga in obdolžili, da je pijan.

Chicago, Ill. — Brice Armstrong je poznan med tihotapeci kot prohibicionisti agent s marinarimi kravjega pastirja s skrajnega zapada. Zdaj je zaprejel tirnico proti trem policajem sv. mesta Ziona City, v katerem nemejeno pakuje Voliva, naslednik Bowleja, Elija štev. II., ker so mu strgali njegovo znamenje, sraceo in njegove najboljše hlače.

Po Armstrongovi izjavi ni to še polovica hudega, ki so mu ga povzročili policaji.

Policaji so ga zaprli v "špekhamro" preroka Voliva. Obtožili so ga, da je pijan in da je prehitro vozil. Policaji seveda niso še nikdar slišali, kako se je Armstrong igral s samokresom s Terry Drugganom in Frankie Lakom in kaj je izpovedal pred senatnim preiskovalnim odborom.

Po izjavi Armstronga so policaji svetega mesta izvršili akt, ki se tolmachi kot obstružanje proti zvezni justici, vmešavanje v posla federalnega uradnika in še več drugih zločinov. Ko se je Armstrong o tem posvetoval s nekim pravnikom, je seveda zaprejel tirnico.

Lokalni prohibicionisti agentje so se strahno čudili, ko so izvedeli, kako so Armstronga ponižali v sv. mestu, kajti mislili so, da je bil Armstrong poslan daleč proč, v ravnici je pa delal v okolici. Tu di tihotapeci so iznenadeni, kajti mislili so, da se nahaja kje na zapadu ali pa na vzhodu.

Armstrongove potežkoče so pričele že v ponedeljek zvečer, ali o njih je svet izvedel šele nekaj dni kasneje. Po pripovedanju Armstronga se je stvar takole razvila:

Največ dobrega piva je prišlo v Chicago iz Wisconsin in sicer iz pivovarn, ki so pod kontrolo bratov O'Donnell.

V ponedeljek popoldne je Armstrong opazil O'Donnellov prazen avtomobil, ki je vozil proti Wisconsinu, ko je noč razgrnila svoja temna krila prek narave. Tovorni avtomobil je stalno vozil s hitričo 25 milj v uri. Armstrong je sledil tovornemu avtomobilu. Tovorni avtomobil je dospel do južne meje Zion Cityja. Armstrong je mislil, da bo ravnal zelo pametno, ako zniža hitričo na dvajset milj v uri, ko vozi skozi mesto.

Tovorni avtomobil je še zmerno vozil 35 milj v uri, pravi Armstrong. Policija ga pa še opazila ni. Ampak ko je Brice pripeljal, takrat so ga pa ustavili trije policaji, o kateri pravi Armstrong, da se pišejo Perry, Barry in Bailey. Armstrong jim je povedal, da misli, da ne vedo, kdo da je in postavil se je v pozno, kakor da si misli izvozovati pot s samokresom.

Po večurnem prekananju in sicer v močnem jeziku, kakoršnega je vajen Armstrong, so ga izpustili iz "špekhamre" in Armstrong je stresel prah Zion Cityja s svojih čevljev.

NEVARNI DINAMIT.

Chicago, Ill. — 10-letni Frank May se je igral z dinamitno kapico, ki je eksplodirala v njegovi roki. Izgubil bo štiri prste in tudi njegov vid je v nevarnosti.

Pekingske čete se pun- tajo, ker ne dobe plače.

Kitajci v Šangaju nočejo podpisati vojnega posojila. Bojevanje ob kitajskem zidu narašča.

Mukden, Mandžurija, 3. okt. — Privatne depeshe iz Pekinga, ki so našle cenzuro, potrjujejo prejšnja poročila mandžurskih voditeljev, da so v pekingski armadi upori vojakov na dnevnem redu. Vojaki nočejo iti na fronto, dokler ne dobe vse zaostale plače.

Glavni stan mandžurske armade poroča o več spopadih. V bitki pri Taipinguanu so bile čiliske čete poglane v beg in za seboj so pustile sto mrtvih. V drugi bitki je bilo mnogo čiliskih vojakov ubitih in sto ujetih.

Peking, 3. okt. — Poveljstvo pekingske armade javlja o naraščajočem bojevanju zunaj kitajskega zidu. General Vupeifu, vrhovni poveljnik čiliske armade, dokonča mobilizacijo 11. oktobra. Takrat bo imel 200.000 mož pod orožjem in 23.000 glav živine katere pošlje na 450 vladnih proti vzhodu. Vupeifu je tudi nabavil 109 opic, katere pošlje na bojišče z namenom, da bodo zabavale vojake.

Šangaj, 3. okt. — V čekijski armadi se je pojavila nova kriza. Čekijske vojaške oblasti so našle prebivalec v Šangaju obvezno posojilo za kuptje strokov vojn. Kitajci se pa upirajo kupovanju vojnih bondov in na stotine jih je pobegnilo v tujezemsko kolonijo, proseč tujezemce, naj jih ščitijo pred prisilnimi posojili. Čekijski poveljnik, ki bi rad dobil milijon dolarjev, je zbral do danes komaj \$75.000.

Na šangajskem bojišču je zdaj nekaj odmor. Kianguški poveljnik je pripravil 16.000 mož za nov protinapad v okolici Sungkiana in zdaj čaka na topove. Iz Mukdena je prišla vest, da je general Čangtsolin, zaveznik Čekijskega, razpisal \$200.000 nagrade onemu, ki mu privede pekingskega diktatorja Vupeifuja živega in \$100.000 za mrtvega.

Razgozdovanje Zdrže- nih držav.

Gozdni urad poljedelskega departmanta je izdal zanimivo brošuro "Idle Land and Costly Timber" (pusta zemlja in dragi les), v kateri opozarja pomanjkanje lesa. Iz te okoliščine izvira razna nujna vprašanja, ki jih še živeča generacija Amerikancev mora rešiti čim prej.

Edeninsosedeset milijonov akrov gozdne zemlje ali desetiina ameriškega pragozda počiva danes kot pusto posekovanje in površina te razgozdovane zemlje rase vsak dan. Ta zemlja ni primeren za splošno poljedelstvo in bi morala biti pogozdovana, kajti les je edini mogoči pridelek. Kadar gozd postane ledina, ne more več vzdrževati prebivalstva, ki živi tam okoli, in žalostna posledica je izseljevanje iz bližnjih mest in vasi, kar prinaša s seboj osamotenost, revščino in socialni propad.

Posekovanje, ogenj in nemarna raba odtegujejo iz naših gozdov vsako leto 25 milijonov kubičnih čevljev lesa, dočim vsako leto jih dorašča le 6 milijonov kubičnih čevljev. Ako ta stvar gre tako naprej, mora priti končno do občutnega pomanjkanja lesa, in do sledno do stalno višjih cen, večjih prevoznih stroškov iz daljnih krajev, dražjine in pomanjkanja hiš in preseljevanja industrij in prebivalstva.

Kje je rešitev? V tem, da pogozdimo vse gozdno zemljo, ki je na razpolago, kar je približno četrtina površine Združenih držav, da jo čuvamo in pametno rabimo. Posledica bo leten pridelek 27 milijonov kubičnih čevljev lesa, kar zadostuje za naše potrebe.

Dvoje se lahko takoj stori: treba storiti vse, da bo manj nevarnosti in negotovosti pretlo rastlino, ki lesni zalogi, in tako se bo podpiralo še mogočno prizadevanje za pogozdovanje; nadalje treba razširiti javno lastnino gozdov, razširiti javno pomoč pri sajenju dreves in pospeševati splošno nabiranje glede gozdarstva in ekonomicne rabe lesa. — F. L. I. S.

Argentinski avijatik na Japon- skem.

Kagošima, Japonska, 3. okt. — Major Pedro Zanni, argentinski avijatik na poletu okoli sveta, je danes dospel semkaj iz Šangaja. Zanni pravi, da bo poskušal preleteti severni Pacifik vkljub slabemu jesenskem vremenu.

S konvencije S. S. P. Z.

POPRAVEK.

V večeranjem poročilu o konvenciji S. S. P. Z. je bila neljuba tiskovna pomota, in sicer v brzojavki, katero je konvencija naslovlila na jugoslovansko poslanstvo v Washingtonu. V začetnem stavku brzojavke se čita: "Šesta redna konvencija S. N. P. J." itd. Pravilno je "Šesta redna konvencija S. S. P. Z. itd."

Delavske novice.

(Federated Press.)

Referendum strojnikov. Washington, D. C. — Mednarodna zveza strojnikov bo dala še te dni na splošno glasovanje svojih članov vse sklope, ki so bili sprejeti na konvenciji v Detroitu.

Medni položaj v Avstraliji. Melbourne. — Vladni statistični biro javlja, da je bilo v minulemu letu 395.882 moških in 106.528 žensk uposlenih v avstralskih industrijah. Povprečna letna mezda za vse delavce je znašala približno \$900.

Nove organizacije. St. Louis. — Nova unija delavcev, ki praviho kavo, se je ustanovila v St. Louisu. Izdelovalci dek-nikov so se tudi organizirali.

Organizacija delav v Kanadi. Toronto. — Voditeljice ženskega delavskega gibanja v Kanadi so imele te dni sešatek v Londonu, Ont., v svrhu, da se razne ženske delavske organizacije združijo v federaciji. Sešatek je bil deloma uspešen.

Lepotičarke se organizirajo.

New York. — Dekleta, ki opravljajo frizerska in druga lepotičarska dela po takozvanih "beauty parlorjih", so ustanovila lastno organizacijo z imenom "Independent Beauty Parlor Workers union." Dekleta bodo zahtevale skrajšanje delavnika in povišanje mezde. Danes morajo delati 10 do 12 ur na dan in prejemaajo \$10 do \$8 na teden.

Brezposelnost v Avstraliji.

Sydney, N. S. W. — Avstralski zvezni statistični biro poroča, da je okrog 90.000 delavcev brez dela v deželi. Največja brezposelnost je v državah s protidelavsko vlado kot je New South Wales, najmanjša pa v državah z delavsko administracijo.

Vedno več strojev v rudnikih.

Springfield, Ill. — Iz uradnega letnega poročila o produkciji premoga v državi Illinois je razvidno, da je pod zemljo vedno manj delavcev, ki kopajo s krampom, in vedno več onih, ki kopajo s strojem. V letu 1912 je bilo v Illinoisu 37.000 rudarjev, ki so kopali s krampom, in 16.500 rudarjev, ki so operirali stroje. V letu 1923 je pa bilo 43.000 rudarjev pri strojih in 21.500 s krampom. Rudar nakopije s strojem povprečno devet ton premoga v enem dnevu, s krampom pa komaj pet ton.

Nov radikalni mesečnik.

Chicago. — Tri radikalne politične revije so se spojile v eno, ki prične izhajati 1. novembra z imenom "The Workers Monthly". Revije, ki tega dne prenehajo izhajati, so "The Liberator", "The Labor Herald" in "Soviet Russia Pictorial".

UGODNA RAZSODBA ZA IZKO- RIŠČEVALCE DELAVSTVA.

Washington, D. C. — Korporacije in kompanije, ki dajo denar za oživiljenje vere med svojimi delavci, lahko odtrgajo to vsoto od dohodka na debelo. Tako je razsodila davčna komisija.

Tvrdka, za katero se je šlo, je bila Poinsett Mills v Greenville, S. C., ki izdeluje produkte iz bombaževine. Znanč je, da so tekstilni delavci zelo slabo plačani v južnih državah. Ta tvrdka je darovala baptistovski cerkvi \$1.000.49, da cerkev priporoča delavcem, naj bodo ponižni in krotki, ker jih pravo plačilo čaka šele na drugem svetu.

Davčni komisar je pravilno razsodil, da je bil denar izdan za povečanje biznisa.

Davčna komisija je njegov odlok zavrgla.

Gorkij ni na smrtni postelji.

London, 3. okt. — Vest, da Maksim Gorkij, slavni ruski pisatelj, umira v nekem zdravilišču na Tirolskem, se danes zanika. Gorkij se nahaja v Sorrentu, Italija, kjer se dnevno izprebaja s svojim sinom in sinovo po vrta okoli vile, v kateri stanuje.

Slovenska Narodna

Ustanovljena 9. aprila 1904.

Podporna Jednota

Inkorp. 17. junija 1907. v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:

UPRAVNI ODESEK:

Predsednik Vincent Calhoun, podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 103, Johnston, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolniškega oddelka Blas Novak, gl. blagajnik John Vegrich, urednik glasila Jože Zavertnik, upravitelj glasila Filip Gedin.

FOROTNI ODESEK:

John Underwood, predsednik, 407 W. Hay St., Springfield, Ill., Martin Zeleznihar, Box 276, Barborton, Ohio, Fred A. Vider, 3405 S. Hamlin Ave., Chicago, Ill., John Tordell, Box 92, Hendersonville, Pa., John Gorick, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.

BOLNIŠKI ODESEK:

OSREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VZHDNO OKROŽJE: Jacob Ambrosi, Box 286, Moon, Run, Pa.

ZAPADNO OKROŽJE: Anton Suler, Box 104, Gross, Kans., za jugozapad, Max Marx, Box 166, Buhl, Minn., za severozapad, Mike Zugel, 5453 S. Winchester St., Murray, Utah.

Nadzorni odbor:

Frank Zalta, predsednik, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill., Frank Somrak, 5817 Prosser Ave., Cleveland, O., William Sitter, 6404 St. Clair St., Cleveland, Ohio.

Združitveni odbor:

Predsednik: Frank Alel, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill. Josko Oren, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill. Jos. Skuh, 6404 Orton Ct., Cleveland, Ohio.

VRHOVNI ZDRAVNIKI: Dr. F. J. Kern, 6233 St. Clair Ave., Cleveland, O. POZOR!—Korespondenca s gl. odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na posla gl. predsednika se naslovijo: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVE: Bolniško tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vohbe se naslovijo: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVE I Z BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill. Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljajo Frank Zaltu, predsedniku nadzornega odbora, digar naslov je spetaj.

Vsi prisilni na gl. porotni odelci se naj pošiljajo na naslov: John Underwood, 407 W. Hay St., Springfield, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, nanašajoči, oglaš, naročnina in sploh vse kar je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

AMOS PINCHOT V LA FOL- LETOVEM TABORU.

New York, N. Y. — Newyorški odvetnik Amos Pinchot, ki je brat pennsylvanskega guvernerja Pinchota, misli agitirati za La Follette-Wheelerjevo volilno listo po državi New Jersey enkrat v prihodnjih dveh tednih, bržko mu bo bolezen enega njegovih prijateljev to dopuščala. Tako je povedal v pismu, ki ga je pisal senatorju Wheelerju.

V pismu oblažuje Pinchot, da ne more spremljati Wheelerja na njegovi govorniški turi po zapadu. "Rad bi pomagal. Zato se vržem v boj, bržko bom prost," je rečeno v pismu. "K nesreči me bo, kakor se bojim, usodna bolezen enega mojih starih in dragih prijateljev zadrževala še nekaj časa iz politike."

Govorec o odnosih med senatorjem La Follettom in Theodorom Rooseveltom, pravi pisec:

"Leta 1912 sem se dvakrat zelo dolgo razgovarjal z Rooseveltom o La Follettu tedaj, ko so La Follettevo kandidacijo za republikansko nominacijo podpirali Record iz države New Jersey, McCormick iz Illinois, Gilson Gardner iz Washingtona in še cela vrsta drugih dobro znanih progresivnih voditeljev.

"V obeh teh razgovorih sem silil polkovnika, naj objavi izjavo, da ne bo sprejel nominacije, s čemer bi naredil prostor La Follettu.

"Ali tega pa polkovnik ni maral storiti. Toda na obeh sestankih je zelo mnogo govoril o La Follettu.

"Roosevelt se je izjavil, da ni v našem javnem življenju moža, ki bi imel toliko zaslug za progresivno pravdo kakor La Follette. In njegove zasluge v zveznem senatu da so neprecenljive vrednosti.

Kar se tiče nesoglasja med Rooseveltom in La Follettom glede na evropsko vojsko, moram pripomniti, da je zelo dobro znano, kako hud je bil polkovnik na vsakogar, ki se ni strinjal z njegovimi precej ekstremnimi nazori glede tistega mednarodnega vprašanja. Ko bo pisana o tem zgodovina, in ko bodo ljudje trezno premislili vse te reči, mislim, da bodo veliko bolj ocepili La Follette kakor pa Roosevelt. V zvezi s tem je treba imeti pred oči tudi to, da so bile zasluge senatorja La Follettea med vojno velikanske. Njegov politični nasprotnik senator Lodge iz Massachusettsa mu je drage volje priznal uspešno delovanje v finančnem odseku, ki je imel na logu skrbeti za vire vojnih dohodkov."

INDJANCI DOBILI VOLILNO PRAVICO.

Sacramento, Cal. — (Fed. Press.) Indjanci v Kaliforniji so po novem zveznem zakonu dobili volilno pravico. S tem se je številno volilcev v državi pomnožilo za 6000 do 8000. Zadržne ljudsko štet-

je izkazuje 17.360 Indijancev vseh starosti v Kaliforniji. Koliko Indijancev se bo registriralo o pravelem času, da bodo mogli voliti v novembru, je drugo vprašanje.

Delavec brez delavskega čast-pilja je kakor vojak brez puške.

IZVEDENCI PASOV ZA KILO SO TUKAJ!

Nova iznajdba velike vrednosti daje utoho in pomoč tisočerm, ki trpe na kili.

Izkušeni za primerjanje pasov za kilo in zdravilni izvedenci, zastopniki Capt. W. A. Collingsa in Water-town, N. Y., bodo v Victoria Hotelu, vogal So. Clark in Van Buren ulice v Chicago, Ill., v ponedeljek jutro dne 6. oktobra, in ostanejo do sobote večer, okt. 11. Vsaka oseba s kilo, bodi moški, ženska ali otrok, naj bi se pripravila, da se osebno prikaže na gornje dneve in si ogledajo demonstriranje ali raskas o novi iznajdbi za vse teje in nevarne kile, brez izjeme kje se te nahajajo.

Tisoče ljudi, ki so trpeli in trpe muke valed starinskih jeklenih in smednih pasov, so sedaj zadovoljni, ker so se osvobodili nevarne in sitne kile. Ako vi, ki čitate ta oglaš, ste zainteresirani rešiti se kile popolnoma, potem ne odlašajte in gotovo pridite obiskati Collingsove izvedence, ki bodo raskasovali, popolnoma prosto in devali za poskušanje najboljši vrete sistem za kilo, ki je še sedaj bil iznajdba. Ne najdete nikjer ne kile enakega, veliko moč, ten in otrok je začetnik, na lahki način kontroliranja kile.

Cemu nositi pasove vane svoje življenje? Kar vi potrebujete je, da se kile rešite in da tako lahke vrste stran vaš pas. Vi imate sedaj priliko izvedeti kako se to izvrši, ako sprejmete našo prsto ponudbo, brez enega centa stroškov in naprej. Mi želimo prilike, da vam dokažemo, da je Collingsov sistem za kilo, pravi in pomni pomoč, pred pritakom, drgnjem, zarezami, ter pacovi s smedjo. Vi lahko to poskusite na naše stroške in poljajmo naše izvedence, da vam osebno dajo na pravi prostor vaše kile. Zapišite si, da vas ne stane nič, dobiti ta naš sistem na poskušanje in vaša dolžnost je, da se pripravite ako ni boljši od onega, ki ga sedaj nosite.

Izvedenci pasov za kilo, ki so prišli sedaj v vaše mesto so popolnoma izveščani v Collingsovem sistemu in vam bodo z veseljem, dali vsa pomoč in koristi njih vede v mehaničnem zdravljenju kile, brez vsakih stroškov. Brez izjeme kaj vse vseh kosuili in koliko ste se samani potrudili, ne smete zanemariti te prilike. Naš zastopnik bo pojasnil o slavnem Capt. Collingsovem sistemu za kilo — o sistemu, ki ga slavi na tisoče in tisoče ljudi. On vam pokaže kakaj je ta metoda pašna na kilo, tako znamenito uspešna.

Za ženske s kilo.

Naša ženska rastopnica bo osebno stregla vsem ženskam in otrokom. Ona je posebno izurjena, zmotna, ter priznava za točnost pri veliki ali po operaciji kile, ali kakoršne koli vrste "držalnice" kile.

Nobena oseba, ki ima kilo, ne potrebuje trpeti nevarnosti in nezadovoljnosti valed kilo, ko se vam prikaže pred vaše vrata pomoč. Ne dovolite, da vaši malčki rastejo dovreletni s kilo. Polvedite o Collingsovem sistemu in o zdravljenju brez operacije.

Kesnično vredno je za vsako osebo, ki ima kilo, da si vzame čas in vidi, ter slihi našega zastopnika. Ni veliko krat tako prilike in kadar je zelo pametno, da se jo poslušite. Pridite v Victoria Hotel, kadar vam čas dopušča od 6. oktobra do 11. oktobra in sicer od 9 ure v jutro pa do poldne, ter od 4 do 5 in od 7 do 9 ure zvečer in pričneite ta oglaš seboj.

CAPT. W. A. COLLINGS, Inc. Watertown, N. Y. (Adv.)

Viktor Gomulicki:

Filémon in Baucis.*

(Prevel dr. V. Z.)

Pokopališče in trata sta bila ena celota. Pokopališče se je raztezalo po nizkem holmu, trata pa se je nalahko dvigala dotikajoč se meje drugega grička, ki je bil poraščen s trnjem. Meje, ki bi delila grobišče od livade, sploh ni bilo videti. Včasih je bil tam plot iz lesenih kolov, krave pa so toliko časa suvale vanj, da ga so podirle, potem so ga pa pohodile. Na plot se je potem vrglo robidovje in ga popolnoma okrililo s svojim gostim trnjem.

Iz neke oddaljenosti niste mogli ločiti grobja in loke. Loka in pokopališče sta imela svoje skupne drevce. Cvetlice so rastle po trati, a tudi pri mrtvih jih je bilo dovolj. Slavei so peli enako tu in tam. In zgodilo se je, da je samec vabil s breze nad grobom organistovim samico, ki se je skrivala v jelševju na župnikovi livadi.

Nobenemu živemu bitju se ni zdelo to domovanje smrti strašno. Ptički in otroci so delali v njem hrup kakor v gozdu ali na vrtu. Videli ste tam lahko tudi staro mlinarjevo kobilu, kako je trgala travo med grobovi. Deček, ki mu je bila poverjena v varstvo, je spal pod kakšnim glogovim grmom, glavo podprto ob ploščnat, razpokan in od maha zelen kamen, kjer so se dali razločiti le še ostanki napisa: "Tu-

*) Filémon in Baucis sta bila po starigrški bajki, ki jo pozna latinski pesnik Ovid v "Metamorfazah" 618-720, dva stara zakonca v Frigiji, ki sta, čeprav revna, pogostila bogu Zena in Herma, ko sta potovala po Frigiji in nista mogla najti gostoljubne strehe. Za plačilo sta izpremenila bogova nujno revno kočjo v tempelj, kjer sta bila Filémon in Baucis na lastno željo svecenika. Bogova sta tudi izpolnila njuno željo, da bi bila istočasno s tega sveta; izpremenila sta ju oba v istem hipu v drevci. —

Prev.

kaj počiva... Prosi za vzdihljaj k Bogu...

Tudi jaz sem hodil večkrat s knjižico v roki po teh krajih. Bral, sanjal in dremal sem in prav nič nisem poznal tistega, kar imenujejo strah pred mrtvimi, kar je neprirojen egoizem in pa slabost. Cvetlice so bile tu najlepše, trava najbolj gosta, in petri metulji so poletavali sem ter tja v celih rojih. Opoldne, ko je solnce najbolj pripekalo, so prihajali roji čebel. To ji šumelo in bučalo, kakor bi igrala godba. Pogledale so vsaki divji roži v srec in ko so izpile sladki sok iz cvetličnih čašic, so šle pogledat še k tepkam na travniku in odletele, na trato, vse bele od cvetnega praška, težke in zdelane.

V juliju sem jedel med iz čebelnjaka na tisti trati in nekako čudno mi je bilo pri sreč, ko sem pomislil, da je bil nabran po grobju. Pa... ali ni veliko takega medu tudi v poeziji!

Od ceste je bilo grobišče ločeno z nizkim napol podrtim zidom, ki je bil površno zlepljen iz poljskega kamnja in ilovice. Zid je bil na nekaterih mestih tako poškodovan, da se ni nič videlo, kje se začneja in kje se konča.

Šel sem enkrat spet tja zjutraj zgodaj, ko je še stala rosa na listju — in zagledal na nasprotni strani staro žensko, kako koplje z motiko zemljo. Kadarkoli je izkopala grudo, se je ustavilo, oprla suhe roke ob motiko in počivala. Delo ji je šlo le s težavo in polagoma od rok.

Spoznal sem v stari ženi Onufrijevo iz "ilovnice". Ilovnica so imenovali kočjo, v kateri je prebivala z možem, ki je bil od starosti še mnogo bolj obnemogel kakor je bila ona. Bila je to kaj čudna stvar, neenakomerna in surovo izdelana in rumena od ilovice, v katero je bila zamazana in namazana — je bila podobna osemu gnezdu. Stala je samotna v širni poljani na pol poti med mlinom in vaško cerkvico.

"Onufrijeva!" sem zaklical, ko sem se ustavil pri zidu.

Stara pa je bila že nekoliko gluha in me ni slišala.

"Vive l'empereur!" (živio cesar), sem zaklical bolj glasno.

Zdrznila se je. Motika ji je padla iz rok. Vzdignila je glavo in poizkušala naravnati skrivljeni hrbet.

"Kaj pa kopljete, mati?" sem vprašal in kričal še bolj na glas, — "ali krompir?"

"O, kakšen krompir, gospod moj zlati!" je odgovorila šušljaje, kajti v ustih ni imela nobene zobe več. "Saj stojim na posevni zemlji!"

Šele zdaj sem spoznal, da stara ne stoji na trati, ampak na pokopališču. Kaj išče tam? Predno sem jo mogel vprašati, se je sama požurila z razlago.

"Jamo kopljem, jamo za svojega Onufrija, gospod moj zlati."

"Kaj pravite? Saj sem ga večkrat videl, kako je sedel pred 'ilovnico' in strugal šibe."

"Danes po noči je umrl, gospod moj zlati. Ko se je začelo daniiti, je zaspal kakor pišče."

"Ali ni bil nič bolan?"

"I, kaj bi se revež brigal za to. Umrl je, pa je bilo."

Pripovedovala je vse to čisto mirno. Ko je vse povedala, je začela spet kopati. Lice, ki je bilo prav tako pepelnate barve kakor te grude zemlje, ki so ležale naokrog izsušene od solnca, je starki oživele. In kakor je bilo videti, ne od žalostnih čuvtvov, ampak, skoro bi rekel, nasprotno.

Onufrijevo in njenega moža sem dobro poznal. Bila sta to najstarejša človeka z celi okolici. Beli palci, ki so jima ju darovali pri zlati poroki, sta že davno strohnili. Lahko bi bi bila slavlila tudi že dijamantno svatbo, pa se nista brigala za to. Pa koga naj bi bila tudi opozorila nanjo. Rodbine nista imela.

Kadarkoli sem vprašal za Onufrijevo starost, vedno so mi odgovorili:

"Gre mu na drugi sto."

Onufrij je bil, odkar sem ga sploh poznal, gluha kakor klada. Ničesar ni slišal in skoro ničesar

govoril. Če je bilo hladno in oblačno, je sedel v izbi in delal kletke. Če je bilo pa lepo vreme, je prišel pred kočjo in se grel na solnce.

V takih trenutkih se je večkrat pripetilo, da se je začel starček brez kakšnega zunanjega povoda smejeti, mežikal z očmi, kjer ni bilo nič več trepalnic, napihlil lica in kričal:

"Bum!... Bum!... Buuum!"

Od začetka nisem razumel teh izbruhov. Potem so mi jih razložili. To so bili odmevi zelo, zelo daljne preteklosti. To so bili odmevi Onufrijeve vojaške službe.

Onufrij je nazareč služil kot vojak, pa ne kjersibodi. Hodil je z "Napoleonom," če ne boste zamerili! (Poljaki so zelo radi služili Napoleona I., ki jim je obljubil, da obnovi njihovo staro kraljestvo.)

Včasih je prav rad pripovedoval o tem. V pripovedovanju pa je igralo posnemanje grmenja topov veliko vlogo.

(Konec prihodnjik.)

Razno.

Iz velikomestnega močvirja.

Pravijo, da Paris že dolgo ni več najbolj pokvarjeno vlemesto na svetu, oziroma, da se lepše pove, ni več prvo mesto raznega užitka. Berlin ga je že pred vojno prekosil v tem pogledu. Sedaj pa je postal najvarnost razpiti. Vsak dan se pojavljajo najrazličnejši škandali. Vsa hip se mora baviti policija s homoseksualnimi aferami, s seksualnimi orgijami, s posiljenji in drugimi takimi ne baš čednimi stvarmi, ki se dogajajo navadno le v velikih mestih, kamor se natepajo ljudje z vseh krajev sveta in najrazličnejše baže.

Te dni je prišla policija v Berlinu na sled trpljenju dvanajstletne deklice, ki so jo naravnost prodajali petičnim razuzdancem. Ni to nič posebnega za Berlin, kjer se take reči dogajajo vsak dan.

Lansko leto je poslal oče 12letno Hildo, naj gre nekaj kupit. Ker pa trgovca ni bilo v prodajalni, je deklica čakala, da se povrne. V isti hiši stanuje krojač Böhler s svojo ženo, ki sta povabila otroka, naj raje počaka pri njima na gorkem. Hilda je ponudbo z veseljem sprejela. Ko pa je stopila v sobo, jo je mož surovo zgrabil in jo v navzočnosti svoje žene posilil. Oče otrokov ni ničesar izvedel, ker mu je hčer iz bojazni pred kaznijo vse zamolčala.

Drugi dan je šla deklica k Böhlerjevi ženi in ji tožila, da ima hude bolečine in jo je vprašala, kaj naj naredi. Böhlerjeva je peljala otroka k njenemu očetu in ga prosila naj ji prepusti deklico v nadaljnjo oskrbo, ker se ji zelo dopade in nima lastnih otrok. Ker je bil oče v gmočnih stiskah in je tudi žena napravila nanj dober utis, je izročil Böhlerjevima otroka. Deklico je Böhlerjeva tako ustražovala, da se tudi sedaj ni upala povedati očetu resnice.

Ko se je preselila mala Hilda h krojaču in njegovi ženi, se je pričelo grozno trpljenje za otroka. Deklica je morala biti Böhlerjevima za vsakovrstno uslugo, in jo je zlasti mož neprestano zlorabljal. Pa ne samo to. Zakonska Böhlerjeva sta dajala otroka proti plačilu na razpolago v izrabljanje drugim ljudem, tako tudi zakonskima Bertram.

V stanovanju Böhlerjevih in kasneje pri Bertramovih so se začeli shajati razni razuzdanci, ki so za denar tečili na otroku svojo pohoto. Deklica ni nikoli imela poguma, da bi se komu zaupala. Ubogi otrok je bil vsled neprestanih preten in pretepanja tako ustražovan, da se ni niti upal odpreti ust. V navzočnosti svojih mučiteljev se je Hilda vsa tresla.

Konec strahnega trpljenja nesrečnega otroka je napravila Böhlerjeva sama. Kriminalna policija je postala nanjo pozorna, ker je nagovarjala v kavarni mlade deklice in jih vabila s seboj. Ugotovili so njeno stanovanje in pri tem našli tudi na malo Hildo. Otroka, ki je zelo bolan, so takoj oddali v bolnišnico. Böhlerjeva in njen mož sta bila takoj aretirana. Policija išče sedaj tudi druge sokrivce.

Rad bi izvedel

za naslove mojih treh bratov namreč Ignac, Frank, in John škoda doma in vasi Zank, pošta Kriko na Dolenjskem, Jugoslavija. Cenjene rojake iz Amerike prosim, če kdo ve kje se kateri teh nahaja, naj blagovolijo naznaniti naslov mojemu prijatelju Mihaelu Račiču, 1059 Addison Ed. Cleveland, Ohio. Za kar bom jaz Jožef škoda stanujoč že 9 let v Rusiji zelo hvaležen. Ako pa oni sami to oglašajo, so prošeni, da se javijo na gornji naslov mojega prijatelja kateri bo potem meni sporočil. (Adv.)

KROJAČ.

Priporočam se rojakom Slovercom in Hrvatom za vsa krojaška dela. Nova naročila izvršujem po najnovejši modi in najfinišje delo. Za vsa dela meni izročena jamčim. Popravljam, likam, čistim in vredim vse potrebno. V okolici Detroita pridem na zahtevo na dom po vsako delo in prinesem vzorce seboj. Pokličite me na telefon: West 2367.

JOSIP OBRANOVIĆ, krojač, 3960 Dix Avenue W. Detroit, Mich.

HIBA se odda v najem ali na prodaj. Več se poizve pri lastniku, oglasite se na naslov: Joseph Ocepke, 7227 Roland St. Detroit, Mich. (Adv.)

NAUCITE SE ANGLESKO.

Mi vse naučimo govoriti, štati in pisati angleški jezik po vašem postopku in brez plačila. Da vam pripravimo vam polnoma na poskusno eno uro. Znanje angleščine vam bo v korist. Ne odlašajte, temveč pošljite takoj s pošto: "Naslov: 'Anglo-Anglo' 308 W. 34th St. New York City, N. Y. (Adv.)"

Vaš božični parobrod

hitri parobrod s štirimi dimniki

AQUITANIA
(46,847 ton)

pride v Cherbourg v 6 dneh. Ob pravem času pridete v stari kraj domov, da boste obhajali Božje s svojimi sorodniki in prijatelji. Počezna zveza od pristanišča do vašega mesta. Prihajate gre s vami. Mr. Alfred Markus je naš Newyorški urad, vaš potovanje potuje s vami. Potujete v udobnih 2-3-4-5-6 posteljnih opremljenih kabinah, na sijajnem avstakem parobrodu in res veselste se s jedili našega podvornega gostu.

V Zagrebu vas bodo počakali kot dobrodošlice, odbor odličnih Jugoslovanskih bode počakal doma na postaji. Pred odhodom in Pariza, vam bode na tvoj pojas skupina avtomobilov, da si ogledate avstovne znamenitosti Parisa. To leti skozi znamenita mesta in ogled, ter kooilo bo stalo samo \$1.25 in plačate, ko si kupite vosest listek. Na banketu vas odlični Jugoslovani počastijo in srečno veseljem sprejmejo.

Poslušajte se ugodnosti novega izseljeniškega zakona in zahtevajte, da vam možno svojega zastopnika od naseljeniškega generalnega komisarja v Washingtonu dovoljenje, da povrne v Zdrženo državo v teku čez leto dni, za nevezanje na krovu vaše ročne zemlje.

Za listek in pojasnilo obrnite se na:

CUNARD LINE
140 N. Dearborn Str.,
CHICAGO, ILL.

RAD BI IZVEDEL

za mojega brata Joseph S. po domače Gorupov, don Podpreske št. 16, pri Loške toki, zadnjikrat je delal v v gozdu pri Frank Mamas-tem nisem več slišal od njega, kdo ve za njegov naslov, pa da mi to naznani, ali če bi štil ta oglaš, naj se nemo priklasi svojemu bratu na Frank Samsa, Box 7, Stud

KJE JE?

John Hlupar, doma iz Kru-10, fara Semič, Dolenjsko, čati mu imam nekaj zelo va-iz starega kraja. Piši in za informacije očetu v stali ali pa meni na naslov: Jo-monič, Box 165, Tooele, Uta

IŠČE SE

John Jalovec, kdor ve za naslov, naj mi to naznani, a pa sam čital ta oglaš, naj mudoma prijavi meni na Anton Jalovec, Box 74, Lyon

DA SKUHAŠ DOBRO VO. PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.

Imamo v zalogi slad, hmelj, in vse druge potrebščine. Posi in se prepričajte, da je doma po kuhani vedno le najboljše in nešji.

Groceries, sladčifarjem in dajalne teleszine damo primere pust pri vaših naročilih. Piši informacije na:

FRANK OGLAR,
6401 Superior Avenue, Cleveland

LOTE FARME H

Ako imate loto v dr Ohio vam mi sezidamo na njo na lahke odpla obroke.

Prazne lote ne prinašajo

Ako imate lote in jih ž prodati,

PIŠITE NAM

Mi imamo nekaj lepih in nekaj farm za prodaj.

Za nadaljna pojasnila te na:

UNION LAND & CO.
STRUCTION CO.,
210 Union Building,
Youngstown, O.

Ivo Šorli:

ZADNJI VAL.

(Dalje.)

Nedavno sem bral sodbo o spisu, ki ga je sama sila in moč, ali vsaj proslavlja silo in moč; deset vrstič niže od iste roke poročilo o delu, staknem iz samih luninih žarkov. Skoraj nemo goče je, da bi bilo eno pero pravično obema!

Ko sem davi stopil na teraso, sem videl, da imamo zopet tak žalosten dan. Spodaj gosta bela megla, gori svinčen obod, višine seveda v oblakih. Toda pogled je bil vendar lep. Tista megla je bila pravo jezero in nad njim — razen moje — na bližnjem gričku je sosedova vila, onkraj tam pa cerkvica sv. Trojice. Kakor troje pravih otočkov vse...

Nenadno, ko prav gledam v gozdiček na levi zraven moje hiše in si moram priznati, da je v ti klavni razsvetljavi rjavkast in nič več, dasi sem se prepričal večerj na lastne oči in čisto od blizu, da so listi vsaj v vrhovih in vršičkih v resnici rdeči — nenadno ves ta ogromni šopek zagori, ali bolje: zatleje. Pri ne vem kom: solnce! Toda je? No, da, spet v tistem mleku, kakor zadnjič; samo da je še bledejša in šibkejša. Spet skoraj ne razumem, odkod potem ti žarki na drevih! In bela megla tam spodaj je zdaj pravo srebro! Da, če bi bilo vso dolino zalilo živo srebro, ne bi se moglo bolj svetiti in iskreti. Redkokdaj sem videl lepši prizor!

Nerad sem se odzval že tretjemu pozivu svoje Katre, naj vendar grem k zajutрку. Ko sem se vrnil, je bilo izginilo jezero; a tudi solnce. In gozdi vsakrog so spet rjavi. Sami rumeni drevored tu spodaj razsvetljejo mrkolopo pokrajino.

Po obedu sem čakal gospodično Stano. Pri-maknil sem stolico k oknu in gledal, kdaj se pri-kaže. Hotel sem ji stopiti malo naproti.

In res nisem čakal dolgo. Toda poleg nje se je pojavil tudi Hrast.

Če je prišel tako daleč kar dva dni po vrsti, je gotovo imel poseben opravke. Gospodično pa je najbrže srečal ali dohitel na poti.

Ko sta dospela, se je izkazalo, da sem uganil v obeh slučajih. "Gospodična Stana mi je hotela že utiti, ko je čula, da to pot prihajam tako rekoč službeno k vam," je začel Hrast. "Toda seveda nisem dopustil; oziroma sem se hotel vrniti rajši sam. Zadeva je sicer nekoliko mučna, vendar nobena skrivnost. Moral bi vas tožiti, gospod kolega!" se je nasmehnil nekoliko v zadregi. (Pripravljen sem ga bil vendar do tega, da me je nehal nazivati "gospod poverjenik" — naslov, ki je bil sicer najvišji, kar sem jih dosegel v življenju, a zdaj, ko je bilo vsemu tako popolnoma konec, vendar samo še smeh.) In ko sem ga osupel pogledal, je povzel: "To se pravi: gospod Goree je bil večkrat pri meni in je hotel, da napravim proti vam tožbo radi nekega mejnika."

To je bilo torej tisto izpreobrnjenje, ki sem ga bil tako vesel! Možaka so moje takratne besede z mojim mirnim nastopom vred pač nekoliko "pretresle"; toda gotovo se je takoj nato oglašila v njem njegova srborita narava, dokler ga ni vzdignilo, da je šel "iskati pravice".

"Seveda nisem s...!" je pristavil Hrast čez nekaj časa. "Obečam vam edino, da bom vprašal, če bi bila možna kava poravnava."

"O tem zdaj ni več govora!" sem odgovoril.

"Mož mora najti, kar išče! Nespametno pa bi bilo, če bi vi odklonili njegovo zastopstvo, ker bi šel potem k notarju ali poklical celo odvjetnika od drugod in si s tem nakopal še več stroškov."

"Toda potem bi moral nastopiti seveda z vso brezobzirnostjo za svojega klijenta!" me je posvaril z ljubko resnostjo mladega zastopnika.

"Tem bolje: bojevali se bomo v senci!" sem se zasmehljaj.

Ves ta čas je Stana listala po moji ilustrirani izdaji Shakespearja in molče odklanjala vsako zanimanje za najin pogovor.

"No, gospodična, kaj pa vi pravite k temu?" sem jo bolj podražil nego vprašal.

"Eh, kdo pa se briga za vaše juristovske dolgočasnosti!" je trdo odgovorila.

"Pa ste na krivi poti!" sem rekel nalašč s čim bolj očetovskim glasom. "Naši slučajji niso nič drugega, nego slučajji življenja; in večinoma dolgočasni samo, če prime trgovec svojega odjemalca za prodano blago."

S Hrastom sva potem prišla na razgovor o "izpreobrnjenjih". V neposredni zvezi s tem sva govorila o resonančnosti duš in njih ubranosti na take ali take zvoke, češ, da je vse to naravnost pogoj za vsako poboljšanje in večinoma tudi pohujšanje.

Vse zaman! Gospodična Stana, ki jo taka razmotrivanja naravnost strastno prevzamejo, je danes listala dalje in se niti enkrat ozrla na naju.

Nenadoma je vstala, zaprla knjigo, dela si na glavo čepico in mi iztegnila roko.

"Dovolita, gospoda, da se poslovim," je rekla.

"Danes nisem za nobeno rabo!"

"Kaj vam je, gospodična?" sem osupnil.

"Ne vem. Muhe! Če me zapuste, pridem jutri. Za nočjo lahko noč in oprostita!"

Segla je še Hrastu v roko in odšla.

Tega le nisva mogla pričakovati; zato sva za hip oba umolknila.

Mogoče sem čutil potrebo, da jo nekako opravičim, ker sem rekel:

"Vidite, taka vam je ženska! Če noče, je ne izvabite niti s sladkorčki. A to je tudi njih najboljša stran. Da se jih ne naveličamo namreč. Gospodična Stana hoče biti sicer čisto fant, pa se ji vselej ne posreči!"

"To je vse radi mene!" je mračno odgovoril Hrast.

To sem vedel tudi jaz; začudil sem se le, da se zaveda i on in da je to tako jasno povedal. Vendar sem mu rekel:

"Ali imate globlje razloge, da mislite tako?"

"Sto dokazov! Sicer pa niti najmanj ne skriva, kako sem ji zoprn!"

"To bo pa vendar malo preveč!" sem ugovarjal, sam prepričan, da pretirava.

"Prej premalo! To že ni več antipatija, to je mrinja! Vem tudi, da pri ženski ni treba nobene krivde za to. To... je počasi pristavil, "toda vendar sem žele govoriti s vami o tem... Celo nad vse ljubo mi je, da se je že tako kmalu ponudila prilika. Kaj pravite vi, spoštovani gospod kolega, ali je mogoče pridobiti si polagoma sreče ženske, ki vas ne mara? Bere se vsaj o tem in včasih vidimo primere..."

"Hm, nenadoma sva zopet pri vprašanju izpreobrnjenja," sem se resno nasmehnil. "Čelo pri njega najzamotanejši strani. Pa mogoče je bolje za vas, da ste našli vprav na skrajnega skeptika..."

(Dalje prihodnjik.)

Tekom vašega življenja

V vsakem važnem momentu bodele spoznali in cenili ugodne zveze z močno in sigurno banko, in zato se z zaupanjem obračate nas. Poštteni zanesljivi in postrežljivi uradniki vam bodo postregli P

Vlaganju denarja,

Kupovanju prvih hipotek (morgidž),

Potovanju v staro domovino,

Pošiljanju denarja v Jugoslavijo in druge kraje,

Kupovanju državnih, županskih, mestnih in obrtnih bondev,

Dviganju posejil za nakup domov in zavarovanje istih, itd.

Zapuščinskih poslih, nasledstva, kakor tudi pri vseh ostalih ba-nih poslih, ki jih nam poverite.

Imovina
\$30,000,000.

KASPAR AMERICAN STATE BANK
1900 BLUE ISLAND AVE.,
CHICAGO, ILL.

Glavnica in prebitok.....\$2,000,000.

VARNA BANKA ZA VLOŽITI VAŠ DENAR